

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag angående nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att uppdra åt Socialstyrelsen att göra en utlysning bland statliga universitet och högskolor i Sverige och föreslå för regeringen vilket lärosäte som bör få i uppdrag att vara ett nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 500 000 kronor under 2014. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

Uppdraget ska redovisas senast den 16 mars 2015 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Socialstyrelsen ska regelbundet samråda med Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Ärendet

Behovet av ett kunskapscentrum för frågor om våld mot barn har påtalats i flera offentliga utredningar och förslag med olika inriktningar har lämnats till regeringen. Den 18 juni 2012 överlämnade Socialstyrelsen ett förslag till regeringen med innebörden att myndigheten själv skulle få i uppdrag att vara nationell funktion för samordning och spridning av kunskap om våld mot barn. Socialstyrelsen föreslog att den nationella samordningen i huvudsak skulle bygga vidare på den struktur för samverkan som barnahus byggt upp och bidra till att den kan förvaltas och utvecklas. Ett nationellt kunskapscenter om våld och övergrepp mot barn är också ett av de förslag som lyfts fram i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) som överlämnades till regeringen i juni 2014.

Barnahus finns på ett flertal ställen i Sverige och fungerar på många platser som regionala expert- och kunskapscenter. Fokus ligger på rättsprocessen och stödet i anslutning till denna. Målgruppen är barn som har utsatts för brott. På regeringens uppdrag har en utvärdering av barnahusens verksamhet genomförts.

Samhället har ett gemensamt ansvar för att barn växer upp under trygga och goda förhållanden och att alla lämpliga åtgärder vidtas för att skydda barn mot våld och andra övergrepp. Samhällets ansvar för skydd av och stöd till barn och unga som far illa behöver förbättras. Yrkesverksamma vid myndigheter och andra aktörer som arbetar med barn behöver ha kunskap som grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Många gånger ska beslut fattas som kan få avgörande konsekvenser för barnens framtid. Det är därför viktigt att det kunskapsunderlag som används håller så hög kvalitet som möjligt, är heltäckande och samordnat.

Våld och andra övergrepp mot barn är en fråga som berör flera olika politikområden och kräver tvärprofessionell kunskap för att det enskilda barnet ska få det skydd och stöd som behövs. Insatser behövs bl.a. från rättsväsendet, skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. I dag har flera myndigheter och andra huvudmän ansvar för att inom ramen för sina verksamhetsområden bedriva normgivning, forskning och metodutveckling samt kompetensutveckling. Den specialisering som råder bidrar till ett behov av en samordnande funktion som kan arbeta utifrån ett brett barnrättsperspektiv och se till att alla aktörers perspektiv tas tillvara. På så sätt kan gemensamma kopplingar identifieras. Den kunskap som finns kan på ett mer systematiskt sätt sammanställas och spridas till berörda aktörer. Vidare kan en nationell aktör på området möjliggöra bättre metodutveckling i ovanliga eller svåra tvärprofessionella frågor liksom tillhandahålla gemensamma utbildningar och kurser för yrkesverksamma inom området. Det är dock viktigt att i möjligaste mån undvika dubbelarbete och dubbla budskap. En nationell aktör ska således inte överta uppgifter och ansvar som andra aktörer redan ansvarar för utan bidra till ett mervärde i förhållande till vad som finns i dag.

Regeringen avser att avsätta 5 miljoner kronor årligen för centrets verksamhet under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet. Vidare avser regeringen att utvärdera det nationella kunskapscentrets verksamhet tre år efter det att verksamheten har satts i gång.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska utgå ifrån följande förutsättningar i sin bedömning.

Grundläggande utgångspunkter

Ett nationellt kunskapscentrum på området ska

- inneha tvärprofessionell kompetens inom aktuella verksamhetsområden för att kunna analysera och målgruppsanpassa kunskapen,
- bedriva verksamhetsnära och tvärprofessionell forskning avseende våld och andra övergrepp mot barn, bl.a. med inriktning på förekomsten av våld mot barn och förebyggande insatser, och
- ha kapacitet och trovärdighet att sprida kunskapen både regionalt och nationellt.

Mål

Målet för verksamheten är att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn på ett strukturerat sätt. Detta ska bidra till att uppnå ett förbättrat förebyggande arbete samt metoder för tidig upptäckt av våld och andra övergrepp mot barn, liksom att utveckla effektiva insatser som bidrar till att skydda och stödja barn som utsatts för våld och andra övergrepp.

Syfte

Syftet ska vara att främja tvärprofessionell kunskapsutveckling kring våld och andra övergrepp mot barn samt att stimulera och stödja samverkan över myndighetsgränser. Verksamheten ska även bidra till att främja nätverk och kunskapsutbyte mellan yrkesverksamma praktiker, forskare och idéburna organisationer inom det civila samhället.

Målgrupper

Verksamheten ska rikta sig till yrkesverksamma som i sitt arbete möter barn och unga, och som har behov av ökad kunskap om våld och andra övergrepp. Målgruppen ska även omfatta yrkesverksamma vid relevanta myndigheter och organisationer inom olika politik- och verksamhetsområden. Viktiga målgrupper och samarbetspartners är yrkesverksamma som arbetar inom ramen för barnhusens verksamhet samt regionala utvecklingsenheter eller andra samarbetsorgan inom området.

Omfattning

Våld och andra övergrepp mot barn ska i detta sammanhang ges en bred tolkning och ta sin utgångspunkt i konventionen om barnets rättigheter, barnkonventionen. Det innebär att kunskap om barn som far illa eller riskerar att fara illa på grund av såväl fysiskt som psykiskt våld samt andra övergrepp och andra kränkningar som mobbning, vanvård och allvarlig omsorgsbrist omfattas. Kunskap om barn som befinner sig i en utsatt situation, t.ex. barn med funktionsnedsättning, barn som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, sexuella övergrepp eller sexuell

exploatering omfattas. Så gäller även barn som bevittnat våld. Kunskapen ska avse både forskning, metodutveckling och arbetssätt samt omfatta såväl förebyggande insatser som insatser för barn som har utsatts, både på kort och på lång sikt. Även kunskap om evidensbaserade metoder för bemötande av barn som utsatts för våld och andra övergrepp ska ingå.

Uppgifter

De huvudsakliga uppgifterna för ett nationellt kunskapscentrum ska vara att:

- i samverkan med andra berörda aktörer identifiera behov av kunskap inom de olika verksamhetsområdena,
- utifrån identifierade behov samla, analysera och målgruppsanpassa redan befintlig kunskap och forskning om våld mot barn och andra övergrepp och bistå yrkesverksamma inom området med denna,
- ansvara för omvärldsbevakning, såväl nationellt som internationellt,
- i samråd med berörda myndigheter, organisationer och forskare ta fram utbildnings- och informationsmaterial samt initiera eller genomföra gemensamma tvärprofessionella utbildningar och kurser, så långt det är möjligt ska utbildningarna och kurserna finnas tillgängliga i webbaserad form,
- vara en länk mellan forskning och praktik, bl.a. genom att verka för ökad samordning samt främja nätverk för kunskapsutbyte mellan berörda huvudmän, forskare, praktiker och idéburna organisationer inom det civila samhället, såväl nationellt som internationellt, och
- identifiera angelägna utvecklingsområden och redovisa dessa årligen till regeringen med förslag till insatser.

I den mån det är relevant ska barns synpunkter och erfarenheter synliggöras och tas tillvara i arbetet på lämpligt sätt. Skillnader i utsatthet mellan flickor och pojkar bör uppmärksammas.

Referensgrupp

Till centret ska en referensgrupp med företrädare för berörda myndigheter, forskare och idéburna organisationer inom det civila samhället kopplas. Syftet med referensgruppen är att säkerställa att tillgänglig kompetens och kunskap med god kvalitet tas tillvara. I detta ingår att

tydliggöra hur kunskapsutbytet mellan den nationella aktören och andra berörda i praktiken ska ske. Eventuella gränsdragningsproblem ska identifieras och undvikas.

På regeringens vägnar

Maria Larsson

Jessica Lundahl

Kopia till

Statsrådsberedningen
Justitiedepartementet/ PO, Å, KRIM, L2
Finansdepartementet/BA
Utbildningsdepartementet/S, UH, UC, JÄM
Näringsdepartementet/MK
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Socialutskottet
Justitieutskottet
Barnombudsmannen
Brottsförebyggande rådet
Brottsoffermyndigheten
Kammarkollegiet
Kriminalvården
Länsstyrelserna
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Rikspolisstyrelsen
Rättsmedicinalverket
Socialstyrelsen
Skolverket
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens institutionsstyrelse
Åklagarmyndigheten
Sveriges Kommuner och Landsting
Allmänna Barnhuset
Brottsofferjourernas riksförbund (BOJ)
Barnens rätt i samhället (BRIS)
Kvinnors nätverk
Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer (ROKS)
Rädda barnen
Sveriges kvinno- och tjejjourer (SKR)